

Předseda OS ČMS Grospič proti vládnímu uznání venezuelského pučisty prezidentem

"Krok České vlády, kterým na návrh ministra zahraničí Tomáše Petříčka uznala Juana Guidóna za prozatímního prezidenta Venezuely považuji za hrubé porušení základních norem mezinárodního práva. Jde o zcela otevřené vměšování se do vnitřních poměrů Bolívarovské republiky Venezuela, která se od svých posledních parlamentních voleb ocitla v neutěšených poměrech a ústavní krizi. Otevřené vměšování do jejích vnitřních záležitostí a zpochybňování legitimně zvoleného prezidenta Madura, které zahájily Spojené státy nijak uklidnění vnitřní situace ve Venezuele nepřispěje. Je tragické, že česká diplomacie vedená ministrem Petříčkem příslušníkem rádoby "levicové" sociálně demokratické strany, posluhuje zájmům vládnoucích elit Spojených států a Evropské unie. Jediným řešením pro Bolívarovskou republiku Venezuela, pro její těžce zkoušený lid neustálým vměšováním a blokádami imperialistických mocností, jsou nové regulární parlamentní případně i prezidentské volby a respektování suverenity země. Je smutné, že českou diplomacii vede člověk jež se neváhá paktovat s autoritářskými režimy, dopřává sluchu projevům fašismu a slepě následuje politiku USA, Evropské unie, Francie a SRN. Jsem přesvědčen, že toto není a nemůže být v zájmu České republiky a ani udržení míru ve světě." JUDr. Stanislav Grospič, předseda OS ČMS, poslanec PČR

Krise ve Venezuele jinak

Kuriozní situace existence jakéhosi pseudoprezidenta venezuelské pravice a jeho uznání Spojenými státy, Kanadou, Izraelem a strukturami EU spolu se zmrazením bankovních účtů a dalších rezerv venezuelského státu, podává dost jasný obraz, že po rozpoutání minulých konfliktů se zájem světové reakce upíná na křehkou, ale na nerostné zdroje přebohatou, Venezuelu. Země čelí skutečné hrozbě stát se druhou Chile, druhým Vietnamem. I když se nezdráháme kritického pohledu na řadu chyb venezuelského vedení, přece nelavírujeme v otázce, zda předhodit tuto zemi imperialismu a nadvládě nadnárodních korporací. Zopakovali jsme svou podporu spolu s naší mateřskou organizací, Světovou odborovou federací, která reprezentuje ty bojovníky, kteří neužívají jen zbraně slova, ale účastní se každodenních bitev na svých pracovištích i mimo ně po celém světě včetně Venezuely. V minulosti jsme vydali řadu prohlášení na podporu venezuelské vlády a suverenity lidu této země, prohlášení proti vměšování a intervenci, vyjadřovali jsme naši solidaritu s Venezuelany a na této pozici se samozřejmě nic nemění. Přesto nás dlouhotrvající krize v zemi, která trpí nejen nátlakem impéria a změnou vlád v regionu, nutí dívat se na dění kritickým okem, neopakovat pouze řečené a snažit se pochopit situaci i z důvodu poučení z vlastních včerejších chyb. Každý, kdo si pamatuje nástup charismatického Cháveze, vzpomene rovněž na velmi silné naděje, které tento vůdce vyvolával na levém břehu, umocněn svou radikální rétorikou a brzkým otevřeně hlásaným spojenectvím s opravdu revoluční Kubou. Obrázek Fidela Castra a Huga Cháveze se stal symbolem nové tváře kontinentu, snad konečně zbavené starých iluzí a primitivního antikomunismu a otvírající se v novém tisíciletí řešení výzev sociálního charakteru. Ve světle předchozích antisociálních vlád se cokoli snažící se o zlepšení života chudé majority obyvatel, jevílo jako zázrak. Vnesení revoluční terminologie do silně amerikanizované a amerikanizací tradičně antikomunistické země, vypadalo jako neuvěřitelně radikální změna. Skokové řešení problémů vyvěrajících z výsledků politiky předchozích desetiletí a století, problémů extrémních sociálních rozdílů a nedostatku základní péče, přineslo své plody nejen v řešení aktuálních problémů řady neprivilegovaných obyvatel (problematika léčby zraku, bydlení, problém dětí ulice), ale rovněž přinesla řadu sympatizantů revoluce, která se však projevovala víc tradiční antiimperialistickou rétorikou a sociálními programy financovanými z ropných zdrojů, než závažnějšími změnami hospodářské struktury. Omamné prvky přímé demokracie, systém referend, si našel řadu stoupenců i v našich končinách, bohužel nedokázal vykompenzovat nedostatek odpovědnosti a rozhodnosti ve vlastním řízení. Hnutí, které si dalo jako jedno z mnoha za symbol postavu Símona Bolívara, čelilo hned od počátku negativní pozornosti nejen místní oligarchie a zkorumpovaných vrstev spjatých s předchozím režimem, ale i severoamerického impéria. Vadila nejen ztráta postavení řady exponentů včerejších vlád a oslabení ekonomické moci oligarchie (nikoli její eliminaci), ale i nezávislé nakládání s černým zlatem, donedávna doménou především severoamerických monopolů. Tato nemístná pozornost vyvrcholila nejen v pokusu o puč, stávkách vedených zkorumpovanými reformistickými odbory, ale i v celé sérii násilností, bojkotu zásobování, ekonomické kriminalitě a po celou dobu snahou o poskytnutí půdy k zahraniční intervenci a k návratu starých pořádků. To vše bylo umocňováno mediálním terorismem nejen zvenčí, ale i zevnitř země pomocí soukromých televizních stanic napojených na oligarchii. Na venkově mezitím vládl latifundista pevnou rukou, která neměla k použití brutální síly nikdy daleko. O změnách se více mluvílo, sociální programy poskytovaly hodně důvodů k radosti, krizové jevy se však sčítaly. Opojení z vysokých cen ropy již neodpovídalo realitě. Pád cen znamenal zásadní otázky, co po konjunktuře z jediného artiklu, jak řídit ekonomiku, co dělat, až se dostaví krize a z čeho stávající štědrost financovat. Neschopnost politiky reforem učít se nejen od bývalých socialistických zemí, ale i od kapitalistických států (Francie, Rakousko, Japonsko), které se po válce zvetily jen pomocí plánování, znamenala cestu dočasných kosmetických změn a záplatování, budoucí krize však zacloumala i s tímto kompromisním řešením. Bohužel zvyk rozdávat z výnosů přírodních

zdrojů a splácet dluhy svých sociálních misí pomocí výsledků zahraničních podniků rozhodně nepomohl odpovědnosti a zvyšování produktivity obyvatel, řada z nich jistě slyšela na témata vlastenectví a antiimperialismu, mnozí i na slovo socialismus, řada si však zvykla jen brát a štedrost dnes očekává i od pravice. Nebezpečí intervence a především destabilizace země pomocí chaosu a násilí přiživovaném místní pravici hrozilo nejen každým dnem, ale i se reálně dělo. Řada z nás očekávala zásadní změny v systému obrany země a především konkrétní reakci ukazující, že byla překročena mez únosnosti a ta tolikrát proklamovaná Revoluce se dokáže i bránit. Až na nekonečné manifestace a demonstrace síly se tomu nestalo a země se propadla do krize, ze které jí meze reformní politiky defacto radikální sociální demokracie nemůže vyvést. Kdo čekal neznámý lék na bezbolestný vývoj, zázrak, kdo čekal, že jakási třetí cesta obejde zkušenosti řady nuancí předchozích sto let, ten dnes polyká opravdu hořkou pilulku. Třetí cesta, jak se dnes zdá ve velmi ostrých obrysech, poskytla především cestu k odzbrojení kdysi aktivních a radikálních lidových mas, milionů Venezuelanů, kteří si přáli změnu a byli schopni pro ni i riskovat. Nástupu této nové cesty tleskali intelektuálové, kteří se snažili spolu se svou vrozenou kreativitou přetlumočit tyto modernizace i pro podmínky ostatních zemí. Intelektuálové, kteří se často z povahy povolání nacházejí v sociální izolaci a odtržení od reality, tleskali všem specifikům, aniž by pochopili, v čem tkvěly předchozí problémy a konflikty a aniž by měli kapacitu si přiznat, že vachrlaté teorie postavené mnohdy na vodě či jako „přání otcem myšlenky“, nemohou vyřešit základní rozpory a ty že budou i přes řadu krásných článků a intelektuálských promluv nejen pokračovat, ale i se prohlubovat. Intelektuálové, kteří stejně jako v případě prvních let porevoluční Kuby, hledali ospravedlnění, nový typ vlády, který by bezbolestně přešel k dalšímu stádiu, aniž by komukoli zlomil nehet, neodcházeli sice jako kdykoli dřív „znehucení“, naopak po následující roky zásobili svým nadšením a dalšími a dalšími pseudoteoriemi stránky brožur a knih, nicméně tento přístup „hledání nového“ a pohrdání reálnou situací, přispěl k debaklu, kdy tyto myšlenkové výplody plnicí regály knihoven reálně nahradily žádosti o další a další úvěry. Nebudu rozebírat hospodářskou oblast prostou nejen zbavování se tak hlasitě kritizovaných tržních prvků, ale v podstatě prostou jakéhokoliv plánování. To bylo kompenzováno čekáním na investora, který novou továrnou poskytne další naději. Reformismus zde, jako ve zbytku kontinentu, postavil pomník realizaci svých slibů, pomník, který dnes už rozevlál vítr. Zbyly dílčí vylepšení, taktéž nepřilíš trvalého základu, a zbyla řada radikálních projevů, která v některých zemích mohla těžko zastínit fakt, že poslední slovo má stejně nadnárodní korporace. Ačkoli zde bylo řečeno mnoho krásně znějícího proti trhu, kapitalismu nebo imperialismu, přesto to však končilo u slov a když si uvědomíme, že v kontextu této oblasti mluví proti kapitalismu podobnou rétorikou od komunisty přes socialistu, pravicového sociálního demokrata až po pravicového liberála skoro každý, pak máme dojem z prázdnoty, kterou dnes nejintenzivněji cítí ten občan, který se stal v důsledku faktického neřízení a strachu z odpovědnosti obětí právě tohoto specifického přístupu. Nenakrmí jej ani stovky prohlášení, ani fotografie solidárních z tisíce kilometrů vzdálených míst, ani projevy na tribuně, ale odpověď na otázku co dál. O to víc je pro nás tristní ta skutečnost, že změny, ke kterým se u nás muselo z nezbytnosti dospět za dva až pět let se zde ani v nejmenším a ani zlomkem neuskutečnily za dvacet let. Jenže frází se miliony lidí nenají. Pokud mimo proklamace neexistuje adekvátní reakce na rozdmýchávání násilí, střídání či dokonce upalování stoupců revoluce, pokud neexistuje adekvátní reakce na velmi akutní hrozbu intervence, na aktivity paramilitantních fašistických jednotek v zemi, na činnost cizích zpravodajských služeb, na atentáty, na pokusy o zavraždění hlavy státu, pokud neexistuje reakce na svévoli oligarchie a latifundistů, na praktiky reakce apod., pak se občan bude logicky ptát, a to mohl být před lety nadšen jak chtěl, jaký tato revoluce má smysl. A tato dost vhodně položená otázka kontrastuje nejen s tím, že sousední a o dost chudší a menší Kuba dokázala být i přes blokádu stabilní 60 let! Pokud neexistuje odpovědnost jednat mimo hranice verbálních akcí, pak je to nejen smutná, ale rovněž kritizovatelná skutečnost. Těžko se pak divit únavě z revoluce, která se vlastně ani nekonala. Socialismus prý specifický, nebolševický, nekomunistický, nenásilný, křesťanský, prý více humánní než jakýkoli jiný, byl více přežitým sociálně demokratickým modelem s rudým nátěrem propagandy a projevů, než něčím, co má tendenci provést skutečné a radikální změny k situaci dlouhodobě jiné a především lepší, neodkázané na výkyvy cen jednoho jediného artiklu. Tragická se dnes ukázala snaha využít jakési stávající struktury se všemi jejími výkyvy rozvojové země (byť s obrovskými nerostnými zdroji) a nejít upocenou a nepopulární cestou práce na výstavbě něčeho opravdu nového a lepšího spolu s upřednostňováním hýřivého rozdávání v době konjunktury, které sice v prvopočátku vedlo k jásoťu a v době krize k odchodu k těm, kteří by snad dávat mohli teď. Nepopulární důraz na zvýšení produktivity práce, politickou, ekonomickou i osobní odpovědnost mohl být vhodným lékem, bohužel se dlouhodobě stal jedním z nedostatkových artiklů. Historický kompromis s předchozím zřízením a s oligarchií, která má reálnou ekonomickou moc v zemi, byl i přes řadu verbálních napadení, slovních bitev a třídních bojů na stránkách projevů a knih, počátkem katastrofální krize. Není pochyb, že nejen vnější, ale i vnitřní faktory, jsou na vině dnešního stavu. Odzbrojení se laxním přístupem k přítomnosti a aktivitám oligarchie v zemi, lenost odstranit sociální kořeny kriminality a udělat personální změny policie sloužící k jejímu vymýcení, lenost dokončit znárodnění průmyslu a dalších sektorů, lenost neřešit otázky výstavby nové dopravní infrastruktury, struktury potravinářských a zemědělských podniků nezávislých od vůle latifundistů, nenastolení si otázky potravinové

soběstačnosti a nedořešení konečného zpracování vlastního nerostného bohatství spolu s kulturními přežitky předchozí amerikanizované éry postavené na primitivním konzumerismu, to vše vehnalo Venezuelu do krize, jejímž rozbuškou byl pokles cen ropy a tlak impéria. Omezení politiky sociálních změn jen na jednotlivé projekty dotované ropou dnes dostatečně ukázala své omezení. Politika verbálního radikalismu, kultu historické mytologie a zároveň dost banální ideologický základ defacto značící, že se přes silná slova jedná o starý sociálnědemokratický model sociálního státu (nikoli socialistického), který momentální potřeby ukojí nerostnými zdroji a ne něčím, co by se dalo nazvat změnou socioekonomické základny, náročnou výstavbou nové hospodářské struktury země, která mohla být skutečnou nositelkou změn. Politika projevů, neustálých výzev a mobilizací, která zakrývá sledování jednoho jediného ukazatele, tj. ukazatele cen ropy na světových trzích, spolu s bezkoncepční politikou půjček z Ruska, Číny, Íránu a Turecka a bohužel i oportunistem v zahraničně politických vztazích (viz hlasování proti Koreji v OSN nebo legitimizace Erdoganova režimu v Turecku), nemohou dovést zemi ani k socialismu, ani ke stabilizaci. Připomenu nemilý fakt, že jakékoli elegantní lavírování, mnohdy i populární oportunismus se vždy, a neexistuje ani jedna výjimka, kdy by tomu tak nebylo, tragicky vymstil. Vzpomenu nejen na Kaddáfího Líbyi a další arabské země, ale i na krvavý konec bývalé Jugoslávie.

Oponent by jistě řekl, že každá země má právo si vybrat svou specifickou cestu k socialismu. Ne. Každá země má povinnost si vybrat jen úspěšnou cestu. A má odpovědnost k vlastním lidem neskončit u frázi a samozřejmě svůj systém ubránit. Pokud se takto „specifický“ model ubránit nedokáže, neměl smysl od počátku. Mnozí dnes brečí za Allendovou Chile, nebyla však právě ta svou politickou kolísavostí a nedořešením řady otázek vlastně předurčena jako potrava pro místní fašismus a imperialismus obecně? Souhlasím, že nepoučit se z chyb minulosti znamená je opakovat. Ve Venezuele je přes řadu romanticky radikálních proklamací několikrát menší podíl znárodněných výrobních prostředků než v Iráku v 70. letech 20. století. Položme si otázku, jak je možné, že Venezuela nedokázala včas utnout agresivní snahy oligarchie, pravice napojené na USA nebo USA obecně a jak je možné, že se přes desítky verbálních mobilizací dostala do jejich vleku? Jak je možné, že země, které po desetiletí čelí daleko extrémnějším sankcím fungují a i přes oběti fungují progresivně? Funguje Korea pod nejextrémnějšími sankcemi na zeměkouli, funguje Kuba, která je pod blokadou skoro 60 let. Přes řadu komplikací funguje Írán. Syrský sociální systém dokázal pojmout obrovské množství iráckých uprchlíků po americké intervenci a dnes, kdy země čelí válce a přišla o skoro půl milionu občanů, dokáže přistupovat k přestavbě, vrací výrobu do ještě nedávno zničených míst apod. A to tyto státy čelí mnohdy extrémnějším situacím než Venezuela – viz Korea neustálé každodenní hrozbě jaderné války nebo Sýrie skoro 8 let trvající válce proti terorismu a zahraniční intervenci. Odpovědnost v řízení, kvalita politického systému, socioekonomická základna, to je ta odpověď. Pokud si někdo myslí, že se situace zvítězí mávátky, tričky a slogany, prostě se plete. Přese všechna slova o specifickém socialismu, který byl mnohým sympatický pro svou bezbolestnost a nekonfliktnost, jsme došli k tomu, že snadnost této cesty v době konjunktury se ukazuje smrtící v době krize. Neřešení, tolerance k vnitřním i vnějším atakům a neschopnost reálných změn a plnění slibů nenahradí ani líbivá propaganda. Ze slibů mám na mysli například zřízení třídní odborové venezuelské centrály. Toto nikdy nebylo uskutečněno a radikalističtí vůdcové se v tomto směru, a nakonec nejen v něm, ukázali jako sociální demokraté. Reformistické odbory dále konaly svoji zrádnou a reakční činnost, aby se zkompromitovaly jako další „osvědčené“ složky předchozího režimu. Problém ustanovování „vlasteneckých“ slepenců, mnohdy kariérního výtahu, bez jasné ideologické báze, myslím vystupuje na povrch dnes ještě zřetelněji – i jako varování pro nás samotné. Nikdo z nás si nepřeje, aby Venezuela skončila jako druhá Chile. Opouštět kritický pohled a nepřipouštět si zásadní pochybení by znamenalo strkat hlavu do písku a malovat si jakýsi iluzorní svět, vhodný pro frázovité projevy, mávání a také pro ukázkou neschopnosti pracovat s realitami skutečnosti.

Martin Peč, člen zahraničního výboru OS ČMS